

RIHARD JAKOPIČ: SESTRICI

NIČ

FRANCE BEVK

Moje ime je Lojze Krivda. Po poklicu sem pisatelj. Ime nima nič opraviti z mojim stanjem, ker sem povsem nedolžen. Prav radi tega se bojim.

Pridite in potrkaajte na moja vrata. Odprl bom in stal pred vami kot obtoženec pred sodnikom, kot tat pred stražnikom. Bled in trepetajoč, s tistim smehom zadrege na ustnicah, ki naj vse pove, a vendar ničesar ne razodene.

Ta strah me spravlja v nasmešek, s katerim se zaničujem in pomilujem. To meji na blaznost, dasi sem pameten. Saj vsi blazniki trde, da so pametni.

Česa se bojim?

V začetku svetovne vojne sem si domišljjal, da me je bogve kako škoda. Bog mi to nič-

murnost odpusti, kakor je bila grda in grešna! Danes se z nasmehom spomnim na tiste dni. Nekaj svetlega je na njih, rdeče svetlega, kakor na večerni zarji, ko nastopa noč. Spoznavam, da tisti dnevi vendar niso bili tako strašni, kakor smo jih doživljali in čustvovali. Nekaj pijano blaznega je bilo v njih in prav radi te blaznosti zabavnega, tako kakor je za zdravega človeka zabavno, če pogleda za kratko uro v norišnico. Vsi smo si več ali manj domišljali, da smo važni za človeštvo in da nas je škoda za topove. Prav tako kakor si norci domišljajo, da so kitajski cesarji, če ne kaj odličnejšega. V tej pravljici domišljiji je bila tista grozna lepota, ki je popisati ni mogoče. Bilo je mogoče živeti. A bilo je tudi mogoče umreti. Smrt in življenje sta nihala v isti višini, oba enako možna. Če je človek pomislil na smrt, se je škodoželjno nasmehnil ob misli na generale,

ki bodo storili nepopravljiv pogrešek, če ga ubijejo. »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.« V tem nasmehu je ležalo vse... Tisti strah, ki je dan za dnevom objemal v mrzlici telo, je vseboval nekaj določnega. Ni bil strah pred boleznijo, ki jo je človek v svojem otroškem razumu še pozdravljaj, ne strah pred ranami, ki so prinašale oddih, odrešenje, bil je strah pred smrtjo. Vedel si določno: prileti krogla ali ne prileti. Če prileti, te rani ali ubije. Če te rani, si prost za nekaj časa strahu, če te ubije, si prost za zmeraj in te ne bo nadlegoval nihče več. Še strah pred smrtjo je bil le podmolkel, komaj zaveden. Občutek revmatičnih nog, ki slutijo bližajočo se nevihto. Nihče ni šel v boj, da bi bil ubit, ampak da bi ubijal. Vera v življenje je bila vsekdar močnejša kot strah pred smrtjo...

Lepi časi, ko se je človek podzavestno bal, si domišljaj svojo vrednost, lahko živel, a mu je bilo mogoče tudi umreti!

Strahovi, ki me danes obdajajo, so drugačni. Bojim se, neprestano se bojim. V tej bojazni ni nič določnega, nič takega, da bi lahko zgrabil z roko, zajel v besedo in dejal: smrt, življenje, policija, potres, kuga. Tisto, pred čimer trepetam, niso topovi, puške, ne odseva od sabelj, od mečev, ne iz vonja strupenih plinov. Vse nekaj drugega je. Iz ozračja diha, od solnca žari, kipi iz zelenja, šumi iz vodâ, ropota s cest, diha iz pljuč ljudi, šelesti iz časopisnega papirja. Vsepričujoče je, in vendar ni tega nikjer. Morda je samo v duši, v srcu, v moji domišljiji. Pa ne more biti res. Saj še nisem — blazen. Saj znam brati z obrazov ljudi. Vsi obrazi spričujejo to. Saj slišim glasove. Vsi glasovi pričajo o tem, trepečejo v strahu, ko glasovi zvonov po zvonjenju. Čemu planem v noči iz spanja, se dvignem in se razgledujem okrog? Čemu sanjam tako grozne stvari?

Ne kupim si nove obleke, čemu mi bo? Ne preskrbim si pohištva, kam bi z njim? In vendar vem, da se ne bliža smrt, vem pa tudi, da se ne bliža življenje. Strašen, nejasen občutek me muči, da se bliža čas neizmerne praznote, ne smrti in ne življenja, nečesa, kar je strašnejše kakor najgorenkejša smrt in najtrpkejša življenje. Sanja se mi — in tako se ne sanja samo meni — da bom pahnjen v večni prostor med luč in temo, med biti in nebiti, kot meteor, in ne bom več ne duša ne telo, ampak brezizrazni nič,

podoben živali, ki ni za nobeno korist, in jo je še ubiti gnusno, ki žre in dela govno, dokler sama ne pogine.

Bojazen pred tem neizraznim ničem, pred praznoto bodočnosti, brez doma, brez ljubezni, brez vsega, vsega, me muči in razjeda v mozeg. Vsak večer, preden ležem spat, vzdihnem: Hvala Bogu, ni še prišlo! Slednje jutro posluhnem, če ne trkajo odposlanci brezizraznega nič na vrata.

Nikoli se ne vprašujem, koliko let bom še živel do smrti. Vsak dan se vprašujem, koliko ur je še do tistega nič, ki me plaši. In zdi se mi, da bo s tistim ničem nehalo vse in da tam zadaj ni več življenja ne smrti. Z mrzlično naglostjo pišem knjigo za knjigo, da bi povedal, kar bi še rad povedal, preden izginem v vseмир brezdelja, v pekel blaznih ur brezdušnosti.

Ljudje, če hočete biti dobri z menoj, ne trkajte na moja vrata! Če me ljubite, ne prosite me, da vam posvečam pažnjo, ker se pripravljam na smrt in na hujše kakor na smrt. Spominjam se s sladkostjo dni vojne, ko sem se bal smrti. Danes bi se rad bal smrti. Danes bi se rad bal življenja. Danes bi se rad bal obojega. Ne morem se bati ničesar, razen velikega nič, ki se bliža in me bo zadavil v svojem sivem plašču.

Ali sem to jaz, ali so to vsi ljudje, ali je to le del ljudi?

V mraku sem stopil na cesto, ko so gorele plinove svetiljke. V mraku radi tega, da bi me ne spoznali odposlanci neskončnega nič. Spoznal me je znanec, ki je imel velike, s črnimi krogi obrobene oči in bled obraz, kot da že vrsto večerov ni spal. Položil je roko na mojo ramo in se nagnil do ušesa.

»Ti, ali je tudi s teboj tako?«

Vztrepetal sem. »Kako?« sem ga vprašal.

In on se je ozrl in dejal še tiše: »Strašno se bojim.«

Ni ga bilo treba vprašati, česa se boji. Gledal sem ga v oči. Vsakega človeka je treba pogledati v oči, če ni izdajstva v njem.

»Ali je — z vsemi ljudmi tako?«

»Mislim — da z vsemi. Saj se vsi tresejo... vsi se tresejo...«

In sva stala brez besede sredi ceste, pod plinovo svetiljko in sva se tresla...

Ime mi je Lojze Krivda. Po poklicu sem pisatelj. Ime nima nič opraviti z mojim stanjem, jaz sem nedolžen. Le to mi povejte, če sem blazen — ali je vse, kar sem napisal, resnica...